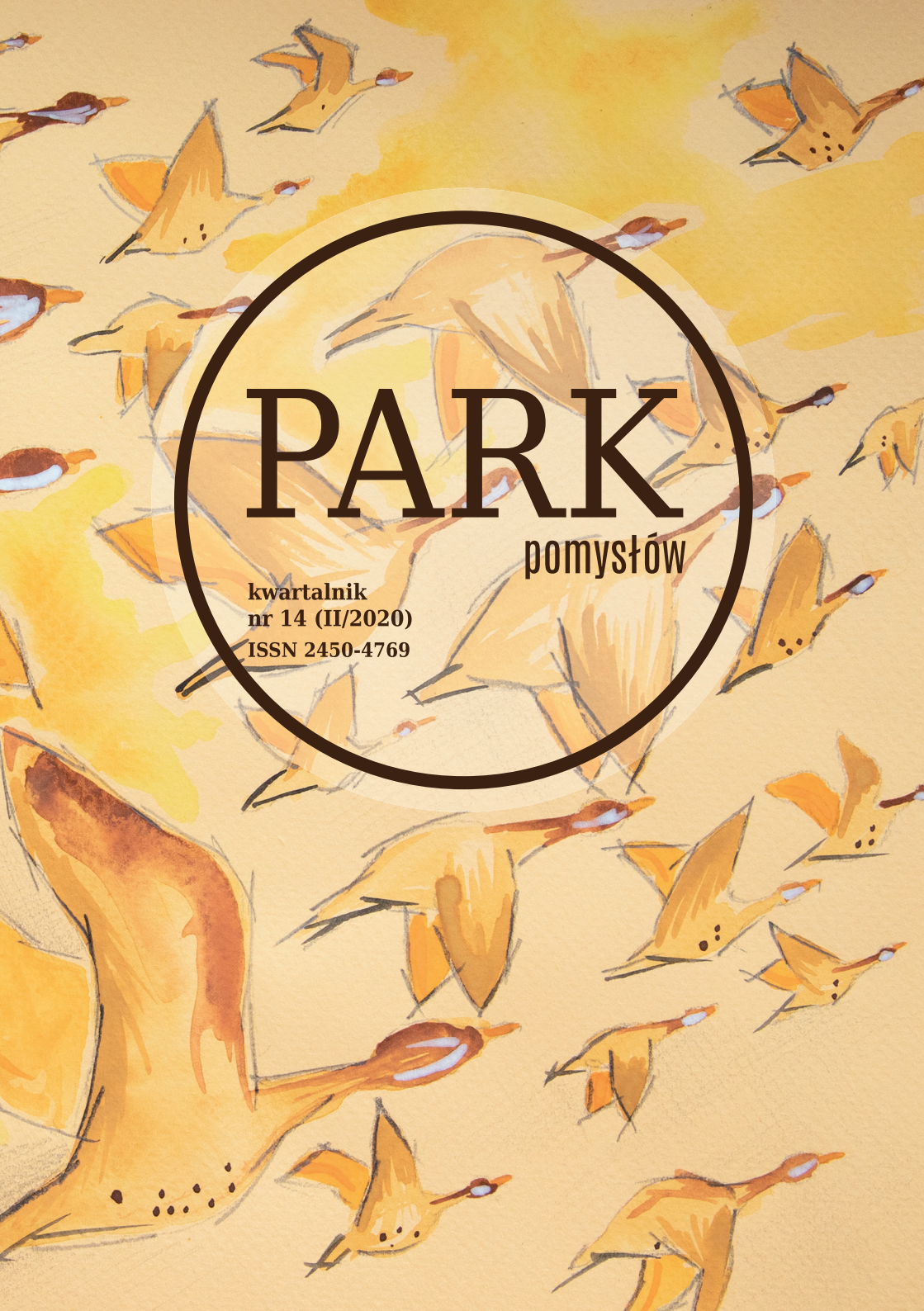

PARK

pomysłów

kwartalnik
nr 14 (II/2020)
ISSN 2450-4769

DZIEŃ DOBRY

Dobrze Cię widzieć! W jesiennym wydaniu „Parku Pomysłów”
czekają na Ciebie nowe ciekawostki i zadania.

Baw się dobrze!

Jak masz na imię?

.....

SPIS TREŚCI

- 3 parki narodowe w Polsce / Pieniński Park Narodowy
- 4 uzupełnij zdania
- 5 kolorowanka
- 6 Fiat 126 p. „maluch”
- 8 teczka ekologa / Miedzik Mały Ekolog - segregacja
- 14 jak mądrze dokarmiać ptaki
- 18 teczka małego historyka / Słowianie
- 24 idziemy na grzyby
- 30 podobało się?
- 31 mieszkańcy lubińskiego zoo / puszczyk mszarny

PIENIŃSKI PARK NARODOWY

Najstarszy Park Narodowy w Polsce, ale też i najmniejszy. Utworzony w 1932 roku. Na jego obszarze znajdują się głównie skały wapniowe, z najpopularniejszym szczytem Trzy Korony.

Obszar: 2 346 ha

Na terenie parku chronionych jest ponad tysiąc gatunków fauny i flory. Występują tu gatunki endemiczne* np. motyl niepylak apollo, czy też chryzantema Zawadzkiego.

fot. www.pieniny.pl

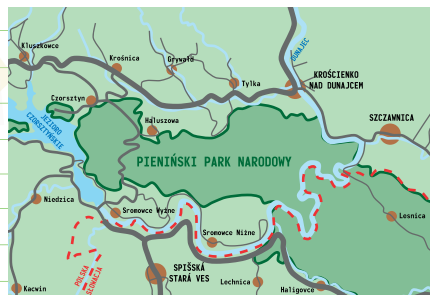
Sosna zwyczajna na szczycie Sokolicy

FAUNA:

Spotkać tu można:

- rysie,
- sokoły wędrowne,
- orły przednie,
- derkacze.

W jaskiniach żyje 15 gatunków nietoperzy.

fot. www.pieniny.pl

Szałwia okrągowa

FLORA: Charakterystyczna jest również roślinność górską, np. górskie reliktywne lasy sosnowe, z popularną sosną na szczycie Sokolnicy, której wiek szacuje się na około 500 lat.

WARTO ZOBACZYĆ/ZWIEDZIĆ:

• Zamek Czorsztyn • Zamek Niedzica • szlaki górskie: w tym szczyt Trzy Korony

*gatunek endemiczny - występuje tylko na danym terenie.

UZUPEŁNIJ ZDANIA:

1. Zwierzątko z kolcami to...

— — —

2. Kolorowe, spadające z drzew to...

— — — — —

3. Zwierzętom szkodzi...

— — — — —

4. Czasy przeszłe przedstawia...

— — — — —

5. Na spacerze w parku spotykana...
mała, ruda, na drzewach często
widziana to...

— — — — —

6. Część drzewa pod ziemią to...

— — — — —

ZWANA ŻŁOTĄ POLSKĄ PORĄ
ROKU JEST:

— — — — —

POKOLORUJ
OBRAZEK!

FIAT 126 p. „maluch”

Czy wiesz, że...

Pierwszy „maluch”
wyprodukowany w Polsce,
prosto z linii produkcyjnej trafił
do lubińskiej rodziny Poniatowskich.

REBUS

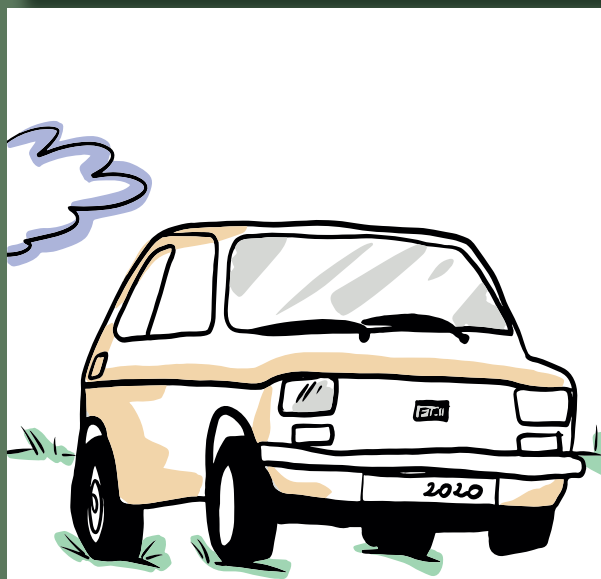
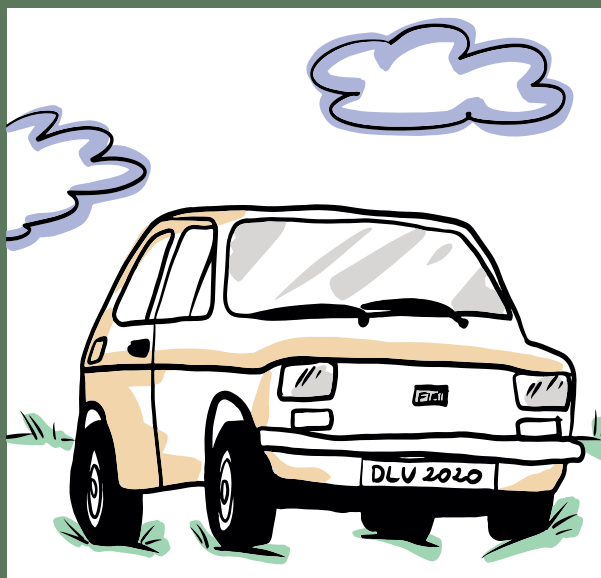
Fiat 126 p. potocznie nazywany „MALUCHEM”
jak myślisz, dlaczego?

Odp.: Jest nazywany „maluchem” ze względu na

Zabytkowe pojazdy – środki transportu minionej epoki, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Są to najczęściej auta, które posiadają pasjonaci historycznych egzemplarzy.

**ZNAJDŹ 8
RÓŻNIC**

MIEDZIK MAŁY EKOLOG

Segregacja odpadów komunalnych to zbieranie odpadów do specjalnie oznakowanych pojemników, z podziałem na rodzaj materiałów (surowców), z którego zostały wyprodukowane.

Bez odpowiedniej **segregacji u źródła**, czyli w naszych domach, wszystkie odpady trafiłyby na składowisko. Selektywna zbiórka odpadów minimalizuje ilość składowanych śmieci, ponieważ trafiają one do zakładów zajmujących się odzyskiem i recyklingiem.

SEGREGOWANIE TO NIE WYRZUCANIE!

W Polsce obowiązuje **Jednolity System Segregacji Odpadów (JSSO)**. Według jego założeń, odpady komunalne mają być zbierane z podziałem na cztery frakcje oraz odpady zmieszane. Każda frakcja zbierana jest do innego koloru pojemnika.

FRAKCJE ODPADÓW W PODZIALE NA KOLORY

- papier
- tektura
- makulatura

- butelki po napojach
- słoiki po żywności i kosmetykach

- plastik
- metal
- opakowania wielomateriałowe

- części roślin
- skorupki jaj
- fusy z kawy i herbaty

- odpady, które nie nadają się do recyklingu

Do pojemnika na odpady niesegregowane wyrzucaj tylko to, czego nie da się odzyskać.

PAMIĘTAJ!

SEGREGACJA TO TWÓJ WKŁAD W OCHRONĘ PRZYRODY.

odpady zostają przetworzone
na wartościowe produkty

odpady nie zostają przetworzone,
stają się bezwartościowymi
śmieciami

OD CIEBIE ZALEŻY ILE ODPADÓW TRAFI DO RECYKLINGU!

MINI QUIZ EKOLOGA

1. SEGREGACJA U ŹRÓDŁA TO ZBIERANIE ODPADÓW:

- a) w naszych domach,
- b) na ulicy,
- c) w lesie.

2. JAK BRZMI PEŁNA NAZWA ŻÓŁTEGO POJEMNIKA?

- a) metale i tworzywa sztuczne,
- b) tworzywa sztuczne, metal, opakowania wielomateriałowe,
- c) tworzywa sztuczne.

3. DO POJEMNIKA NA METALE I TWORZYWA SZTUCZNE NALEŻY WYRZUCIĆ:

- a) telefon komórkowy,
- b) puszkę po farbie,
- c) karton po soku.

Odpowiedzi: 1-A, 2-A, 3-C

POSEGREGUJ – ŁĄCZĄC ODPADY Z ODPOWIEDNIM POJEMNIKIEM.

JAK PRZYGOTOWAĆ ODPADY DO SEGREGACJI?

**NIE MUSISZ
ZRYWAĆ ETYKIET**

**NIE MUSISZ MYĆ
ODPADÓW**

**WYSTARCZY, ŻE W ODPOWIEDNIM KOLORZE POJEMNIKA
UMIEŚCISZ PUSTE OPAKOWANIA.**

ODKRĘĆ

ZŁÓŻ

ZGNIEĆ

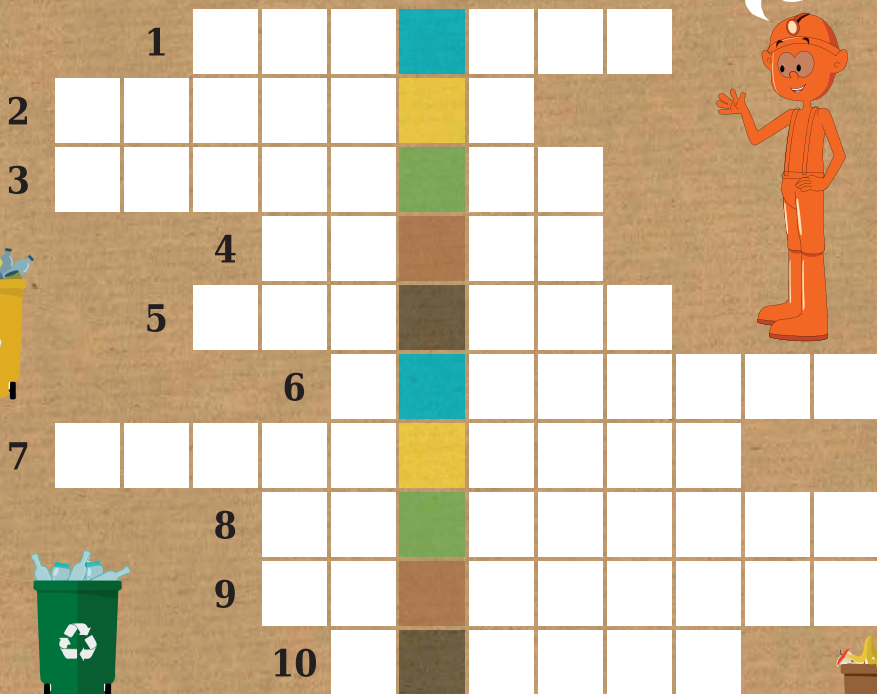
**DZIĘKI TEMU,
ODPADY BĘDĄ ZAJMOWAŁY MNIEJ MIEJSCA W POJEMNIKU.**

PAMIĘTAJ!

**UMIESZCZAJĄC ODPADY W NIEWŁAŚCIWYCH POJEMNIKACH,
NIWECZYMY WYSIŁEK SWÓJ I INNYCH.**

ROZWIĄŻ KRZYŻÓWKĘ

1. Do żółtego pojemnika możesz wyrzucić...
2. ... po jabłku. Wyrzucasz go do brązowego pojemnika.
3. Nazwa dziedziny propagującej ochronę środowiska.
4. Z materiału lub papierowa na zakupy.
5. Może być plastikowa lub szklana.
6. Butelki plastikowe przed wyrzuceniem należy...
7. Niepotrzebne gazety to...
8. Proces ponownego wykorzystania i przetworzenia surowców z wyrzuconych odpadów.
9. Na odpady, mają różne kolory.
10. Gazety wrzucamy do kosza z napisem...

Jak mądrze dokarmiać ptaki?

Jeśli chcesz dokarmiać ptaki pamiętaj, że podejmując się tego zadania musisz realizować je regularnie i odpowiedzialnie. Warto poznać podstawowe zasady prawidłowego dokarmiania ptaków, aby przez przypadek nie wyrządzić im krzywdy. Dotyczą one pory roku i warunków atmosferycznych, w których powinno rozpocząć się dokarmianie oraz rodzajów pokarmu i sposobów ich podawania w zależności od gatunków ptaków, jakie chcemy dokarmiać. Należy także pamiętać, że ptaki przyzwyczajają się do dokarmiania, często nawet rezygnują z zimowych odlotów, dlatego istotne jest systematyczne podawanie karmy, aż do rozpoczęcia wiosny, kiedy na roślinach pojawiają się pączki i znacznie wzrasta ilość owadów.

Ptaki spotykane zimą w mieście

łabędź

kaczka krzyżówka

sikora modra

sikora bogatka

dzięcioł duży

kwiczoł

grubodziób

sikora uboga

wróbel

kowalik

gil

dzwonec

UNIKAJ CHLEBA

Dlaczego?

Pieczywo zawiera np. sól i szybko pleśnieje, przez co szkodzi ptakom. Spożywane w większych ilościach powoduje u ptaków choroby układu pokarmowego.

PTAKI WODNE

CO POWINNY JEŚĆ PTAKI WODNE

- gotowane kasze
- rozdrobniona marchew
- ziemniaki i inne warzywa ugotowane bez soli i rozdrobnione
- płatki owsiane, otręby
- zboża, np. pszenica
- ziarna kukurydzy

KIEDY

Ptaki wodne dokarmiamy **tylko wtedy**,
gdy zbiornik wodny pokryje lód lub panują mrozy.

Dokarmianie łabędzi w okresie wiosenno-jesiennym powoduje utratę instynktu wędrówki - ptaki decydują się zostać przy źródle pokarmu. Zimą zaskoczone nagłymi mrozami skazane są na śmierć.

JAK I GDZIE

- nie wrzucaj pokarmu do wody
- **pokarm układamy na brzegu**
- podawaj świeży pokarm
- taka ilość karmy,
jaką ptaki zjedzą natychmiast

PTAKI W KARMNIKU

Ptaki pojawiające się zimą w karmniku to np.: sikora modra, sikora uboga, sikora bogatka, gil, kwiczoł, wróbel, dzwonec, grubodźb, kowalik, czyż.

KIEDY I JAK

- dokarmianie **zaczynj przed rozpoczęciem mrozów**, na tyle wcześniej, aby ptaki przywykły do miejsca
- jeśli rozpocznesz dokarmianie musisz kontynuować **aż do wiosny**
- dbaj, aby karmnik zawsze był pełny świeżej i odpowiedniej karmy
- dbaj o czystość w karmniku

GDZIE UMIEŚCIĆ KARMNIK

- w miejscu osłoniętym od wiatru oraz opadów atmosferycznych
- w pobliżu krzewów, wśród których ptaki mogą się ukryć
- w miejscu niedostępnym dla kotów

Nie należy montować karmnika w pobliżu dużych szyb, bo stanowią one zagrożenie dla ptaków. Karmniki na nóżce warto wyposażyć w kołnierz, który uniemożliwi wspinanie się drapieżnikom (np. kotom).

CZYM DOKARMIAĆ PTAKI

słonina, słonecznik (łuskany lub w łupinach, ale niesolony),
dynia (łuskana), **jarzębina, proso, konopie, owies** (łuskany),
płatki owsiane, orzechy włoskie, przekrojone jabłka

SŁOWIANIE

KIM BYLI?

Słowianie to grupa wywodząca się z dawnego ludu indoeuropejskiego o wspólnej kulturze, języku i historii. Współcześnie narody z pochodzenia słowiańskie zamieszkują ziemie Europy Wschodniej i Południowej. Za kryterium przynależności do ludów słowiańskich przyjmuje się często obowiązujący w danym kraju język (z pochodzenia słowiański) i na tej podstawie wyróżnia się następujące kraje słowiańskie:

- Polska, Czechy, Słowacja - Słowianie zachodni
- Ukraina, Białoruś, Rosja - Słowianie wschodni
- Słowenia, Serbia, Chorwacja, Bośnia, Bułgaria, Macedonia, Czarnogóra - Słowianie południowi.

SKĄD SIĘ WZIĘLI?

Słowianie, jako spójna grupa etniczna i językowa, wywodzą się z ludów indoeuropejskich, których siedziby znajdowały się na północ od Morza Czarnego w IV wieku p. n. e. W I wieku p. n. e. część plemion z tego regionu rozpoczęła wędrówkę, określaną jako wędrówka ludów. Istnieje też hipoteza, że kolebka Prastowian znajdowała się w dorzeczu Dniepru i Donu lub bardziej na zachód, na terenie dzisiejszej Polski.

Sama nazwa „Słowianie” pochodzi z języka starosłowiańskiego od słowa „słowo”. Tak sami Słowianie określali grupę tych plemion, których język był dla nich czytelny i zrozumiały, chociaż terytorialnie odrębny.

POKOLORUJ SŁOWIANKI !

ODGADNIJ, JAK NAZYWAŁY SIĘ PRZEDMIOTY CODZIENNEGO UŻYTKU SŁOWIAN:

Poprawne odpowiedzi
po lewej stronie

1.

4.

2.

5.

7.

3.

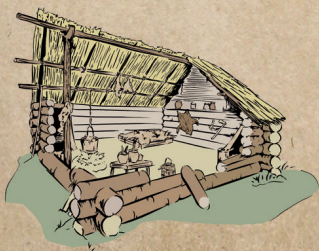
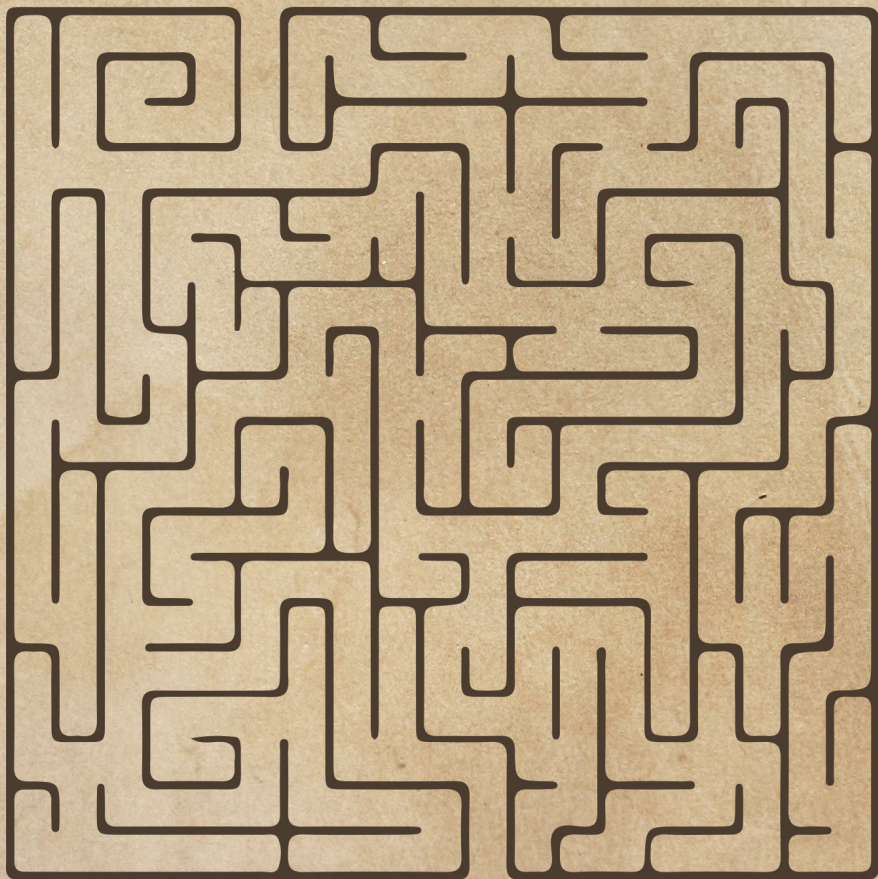

6.

8.

POMÓŻ SŁOWIANOM WRÓCIĆ DO DOMU

GLAGOLICA - najstarsze pismo stosowane przez Słowian, opracowane przez Cyryla w IX wieku.

CZY WIESZ, ŻE...

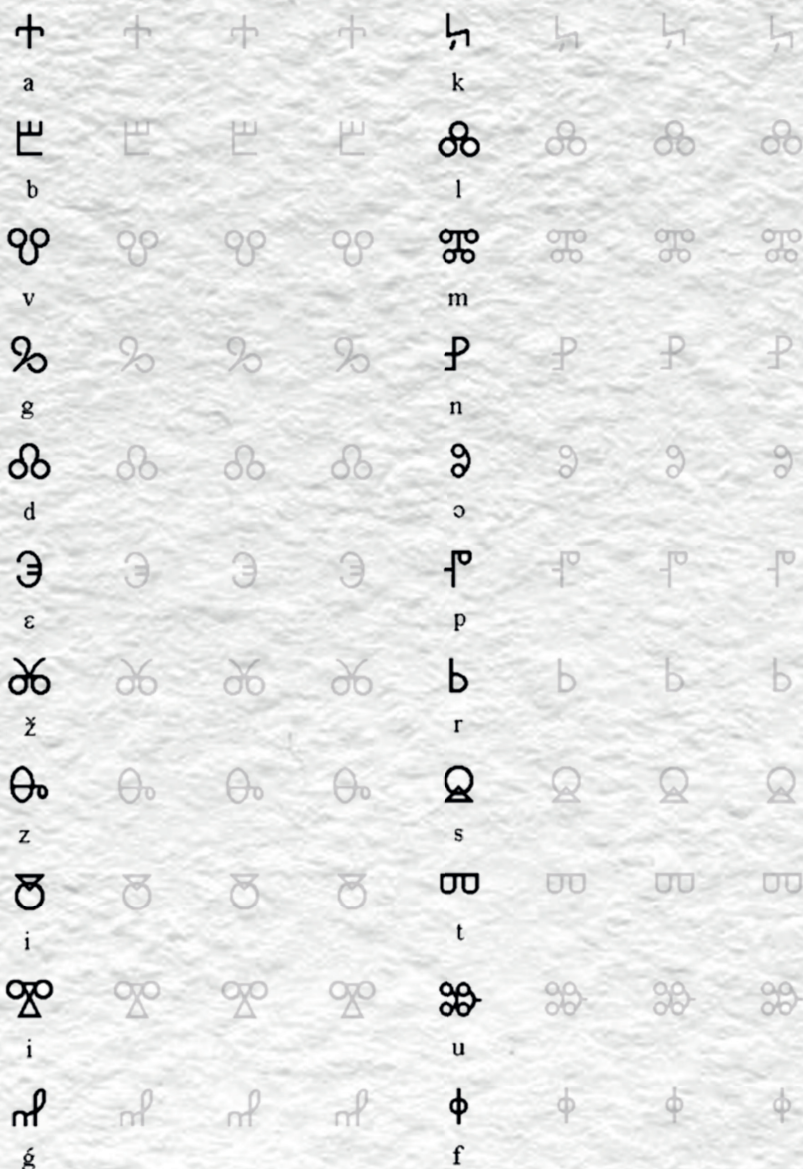
Glagolica w znanym dzisiaj kształcie została uformowana w drugiej połowie IX wieku (prawdopodobnie w latach 862-863) przez ówczesnego chrześcijańskiego misjonarza i badacza Słowiańszczyzny Cyryla.

Pismo owo powstało w oparciu o pismo greckie, lecz przy jego opracowywaniu posłużono się prawdopodobnie również jeszcze starszym, słabiej udokumentowanym alfabetem słowiańskim. Powodem do snucia tych teorii jest ogromna rozbieżność w wyglądzie liter alfabetu greckiego i glagolicy, powszechność znaków łączonych oraz pisane odkrycia archeologiczne pochodzące z czasów przed Cyrylem (Gród w Radogoszczy).

†	𐌀	𐌆	𐌇	𐌄	𐌊	𐌋	𐌌
a	b	v	g	d	ε	ž	dz
𐌐	𐌑	𐌒	𐌓	𐌔	𐌕	𐌖	𐌗
z	i	i	ǵ	k	l	m	n
𐌘	𐌙	𐌚	𐌛	𐌜	𐌝	𐌞	𐌟
o	p	r	s	t	u	f	x (kh)
𐌠	𐌡	𐌢	𐌣	𐌤	𐌥	𐌦𐌧	𐌨
o	ts	č	š	št	w/a	i	y
𐌩	𐌪	𐌫	𐌬	𐌭	𐌮	𐌯	𐌰
æ/e	yu	ž	yž	ǫ	yǫ	f	i/v

(przypównanie glagolicy bułgarskiej z alfabetem łacińskim)

DOKOŃCZ PISANIE, PISZ PO ŚLADZIE :)

IDZIEMY NA GRZYBY

Grzybobranie to wyprawa do lasu po grzyby. Dla niektórych to jesienne hobby, a dla innych - okazja na spacer po lesie.

Pamiętaj!

Zbieraj tylko te grzyby, które znasz i wiesz, że są jadalne.
Jeśli masz wątpliwości
- zostaw grzyby w lesie.

Nie niszczy tych trujących dla człowieka - są zdrowe dla zwierząt takich jak ślimaki lub lisy.

**DORYSUJ SWOJĄ
RODZINĘ
IDĄCĄ NA GRZYBY.**

POKOLORUJ GRZYBIARZA. UŻYJ
KOLORÓW ZIEMI: ZIELONEGO,
BRĄZOWEGO I ŻÓŁTEGO.

Nowoczesny grzybiarz może
zabrać ze sobą do lasu odbior-
nik GPS lub smartfon z aplikacją
dla grzybiarzy. Jeśli uda mu się
znaleźć miejsce z ogromną liczbą
grzybów, może zapisać sobie
współrzędne tego miejsca i wrócić
tam za tydzień, dwa albo nawet za
rok.

KAPELUSZ

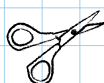
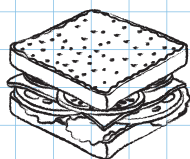
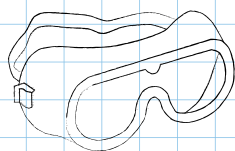
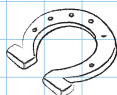
GPS/KOMPAS

NOŻYK

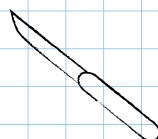
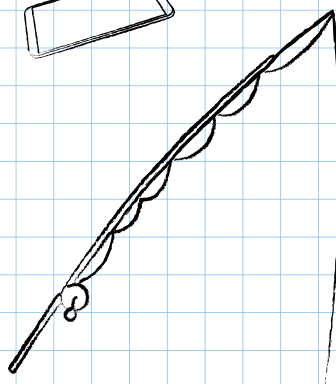
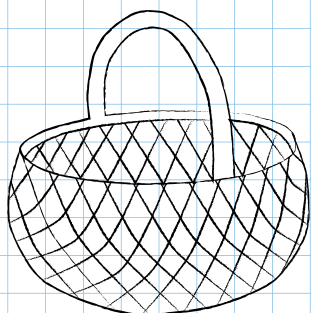
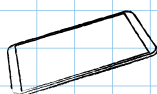
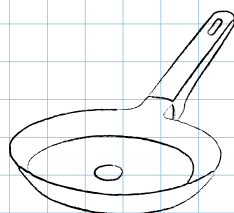
KOSZYK

ATLAS GRZYBÓW

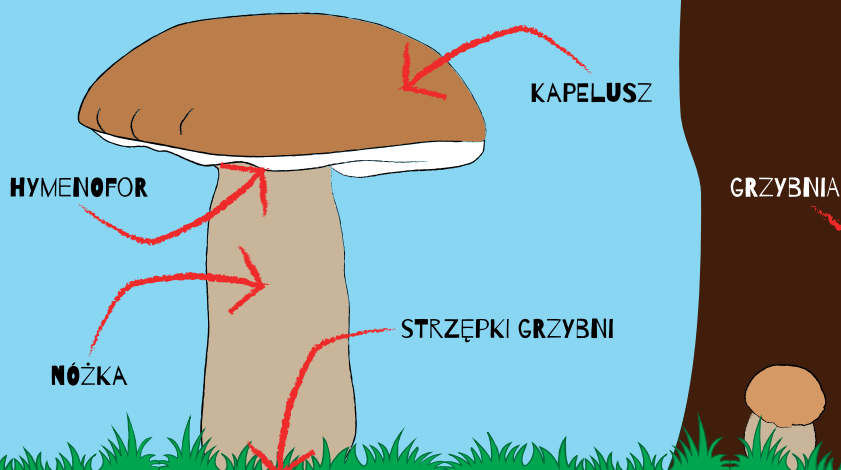
KALOSZE

ZAZNACZ
W KOŁKO
RZECZY
PRZYDATNE
NA GRZYBOBRANIU.

Grzyby, które zbieramy w lesie,
to tak naprawdę tylko część
grzyba - owocnik grzybni.
Grzybnia to właściwe „ciało”
grzybowe, schowane pod ziemią.
Wygląda jak luźna wata i może
rosnąć na ogromnym obszarze.
Tylko gdzieś tam wystawi
ponad ziemię swoje owocniki.

WYKREŚLANKA

Znajdź poniższe nazwy grzybów:

borowik, podgrzybek, kurka, rydz,
bocznik, koźlarz, opieńka, kania, maślak, trufia

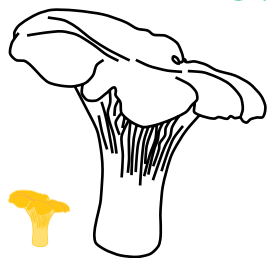
Najczęściej zbieramy
dwa rodzaje grzybów:
rurkowe i blaszkowe.

Różnią się hymenoforem pod
kapeluszem. Wśród rurkowych
są grzyby jadalne i niejadalne,
ale nie ma grzybów śmiertelnie
trujących.

Blaszkowe to te grzyby, które
mogą być jadalne, niejadalne
albo śmiertelnie trujące!

blaszkowy

PIEPRZNIK JADALNY

rurkowy

**BOROWIK
SZLACHETNY**

blaszkowy

**WILGOTNICA
CZERNIEJĄCA**

rurkowy

BOROWIK SZATAŃSKI

blaszkowy

**MUCHOMOR
CZERWONY**

**POKOLORUJ
GRZYBY
ZGODNIE
Z OBRAZKIEM.**

- jadalny

- niejadalny

- trujący
i śmiertelnie trujący

PODOBAŁO SIĘ?

Mamy nadzieję, że podobało Ci się jesienne wydanie „Parku Pomysłów”. Jeśli chcesz przekazać nam swoją opinię na temat nowego zeszytu lub masz jakieś spostrzeżenia, którymi chciałbyś się z nami podzielić napisz e-mail na adres:

parkpomyslow@gmail.com

Będziemy wdzięczni i na pewno odpowiemy, a Twój adres trafi do grupy odbiorców, którym będziemy przysyłać informacje o nowych wydaniach!

Wydawca: Stowarzyszenie „Lubin i okolice”, ul. T. Kościuszki 12, 59-300 Lubin

Nakład: 1.000 egz. **Papier:** recyklingowy

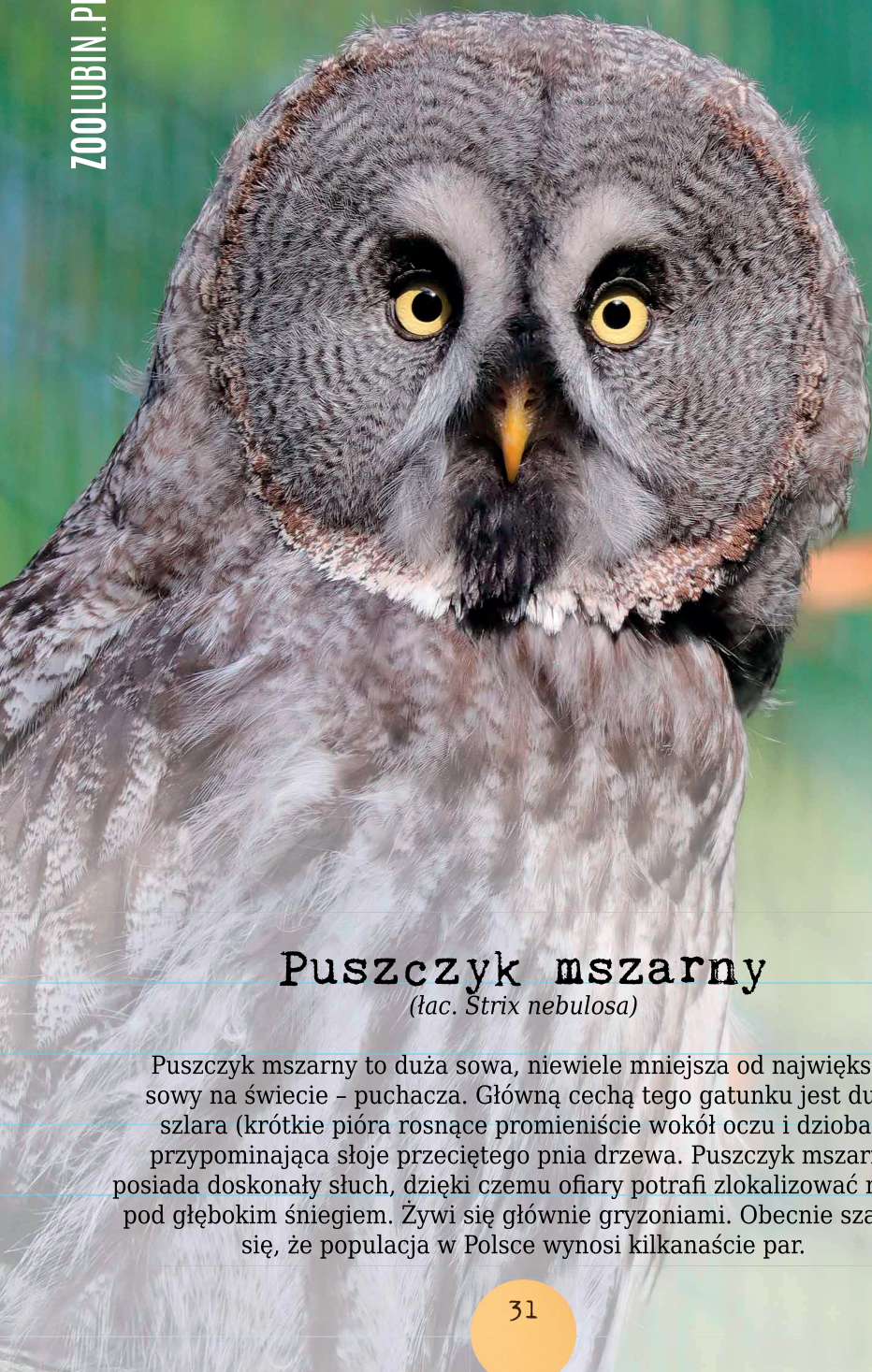
Współpraca:

Centrum Edukacji Przyrodniczej w Lubinie, Muzeum Historyczne w Lubinie,
Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Lubinie

Skład numeru: Agata Bończak

Opracowanie graficzne: Izabela Grygiel (str. 3, 8-13, 24-29, 31),
Karolina Smolarek (str. 4-7, 18-23), Agata Bończak (str. 1-2, 14-17, 30, 32)
Opracowanie merytoryczne: Dział Edukacji Ekologicznej MPWiK Sp. z o. o.
w Lubinie (str. 8-13), Agata Łabuzińska (str. 3), Iwona Skrypin (24-27, 29),
Izabela Grygiel (str. 28), Andrzej Łużyński (str. 31)

Lubin 2020

Puszczyk mszarny

(łac. *Strix nebulosa*)

Puszczyk mszarny to duża sowa, niewiele mniejsza od największej sowy na świecie – puchacza. Główną cechą tego gatunku jest duża szlara (krótkie pióra rosnące promieniście wokół oczu i dzioba), przypominająca słoje przeciętego pnia drzewa. Puszczyk mszarny posiada doskonały słuch, dzięki czemu ofiary potrafi zlokalizować nawet pod głębokim śniegiem. Żywi się głównie gryzoniami. Obecnie szacuje się, że populacja w Polsce wynosi kilkanaście par.

JESIEŃ